

Bruxelles, 7. lipnja 2024.
(OR. en)

10679/24

PECHE 218

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	7. lipnja 2024.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2024) 235 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU Održivo ribarstvo u Uniji: trenutno stanje i smjernice za 2025.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2024) 235 final.

Priloženo: COM(2024) 235 final

Bruxelles, 7.6.2024.
COM(2024) 235 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Održivo ribarstvo u Uniji: trenutno stanje i smjernice za 2025.

{SWD(2024) 139 final}

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Održivo ribarstvo u Uniji: trenutno stanje i smjernice za 2025.

1. UVOD

U ovoj Komunikaciji opisuje se stanje europskog ribarstva praćeno u 2023. te utvrđuju smjernice za Komisijine prijedloge i savjetovanja s trećim zemljama o ribolovnim mogućnostima za 2025. Cilj je povećati otpornost ribara, pojačati oporavak ribljih stokova kako bi dosegli razinu najvišeg održivog prinosa (MSY) i zadržati zdrave stokove na razini MSY-ja.

Sad je mnogo manje prelovljenih ribljih stokova nego 2003., a ribari ostvaruju socioekonomske koristi od stokova koji se već neko vrijeme održavaju na zdravijoj razini. Unatoč smanjenju cijena goriva energija je u razdoblju 2023. – 2024. i dalje jedna od najvećih troškovnih stavki za ribarsku flotu EU-a, što nastavlja narušavati ostvarene koristi. Stoga je bitno da se provode mjere¹ koje je Komisija predložila za potporu energetske tranzicije sektora ribarstva i akvakulture kako bi se povećala socioekonomska otpornost tog sektora smanjenjem njegove ovisnosti o fosilnim gorivima.

Glavni problemi u ribarstvu i akvakulturi EU-a, predložene mjere za njihovo rješavanje i potreba za povećanjem otpornosti ribarstva EU-a opisani su u **paketu za ribarstvo i oceane**², za kojim je uslijedio intenzivan dijalog u kojem su dionici iznijeli svoja mišljenja. Sad treba sagledati širi kontekst koji nadilazi hitne probleme i potrebe da bi se procijenilo stanje u ribarstvu i akvakulturi EU-a na temelju dostupnih dokaza te stajališta država članica i dionika. Na temelju povratnih informacija o paketu i preprekama koje su razni dionici uočili u tranziciji na energetske učinkovitost sektora i u uspješnoj provedbi svih elemenata ZRP-a Komisija započinje cjelovitu evaluaciju Uredbe o zajedničkoj ribarstvenoj politici („Uredba o ZRP-u”)³.

U evaluaciji će se razmotriti 10 godina provedbe Uredbe o ZRP-u (2014. – 2024.). U obzir će se uzeti razvoj politike u području ribarstva, akvakulture, okoliša, trgovine, proširenja, zdravlja, dobrobiti životinja i istraživanja, nedavni politički događaji, promjene geopolitičkog konteksta i učinci tih promjena na ribarstvenu politiku EU-a. Uzet će se u obzir i izmijenjena dinamika ribolovnih odnosa u vanjskoj dimenziji zajedničke ribarstvene politike (ZRP), uključujući povlačenje Ujedinjene Kraljevine iz EU-a i odnose s obalnim državama sjeveroistočnog Atlantika i među njima. To je neophodno za sveobuhvatan uvid u uspješnost Uredbe o ZRP-u i povezanih instrumenata te pripremu terena za budućnost.

¹ COM(2023) 100 final.

² COM(2023) 100 final; COM(2023) 101 final; COM(2023) 102 final; COM(2023) 103 final.

³ Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ.

se smanjili broj planktona¹⁰ i unos hranjivih tvari iz tla¹¹. Moguće je da su te promjene negativno utjecale na produktivnost ribljih stokova.

Središnji i istočni dijelovi Sredozemnog mora osjetljiviji su na klimatske promjene zbog povećanog pritiska invazivnih vrsta tropskog podrijetla (npr. lesepsijske i druge vrste), viših temperatura mora i slabijeg strujanja mora, zbog čega su razine otopljenog kisika niže.

2.1. Ribolovne mogućnosti za 2024.

Ribolovne mogućnosti važan su instrument održivog upravljanja ribarstvom. U Atlantskom oceanu, Baltičkom moru i Skagerraku/Kattegatu ribolovne mogućnosti prvenstveno su utvrđene kao ograničenja ulova, koja su poznata i kao ukupni dopušteni ulov (TAC).

Stanje okoliša u Baltičkom moru i rijekama koje u nj utječu bitno je drukčije od stanja u drugim morskim bazenima te i dalje utječe na riblje stokove i njihov razvoj. Baltičko more danas je izloženo **višestrukim pritiscima** koji su doveli do smanjenja bioraznolikosti¹², a uključuju eutrofikaciju zbog unosa hranjivih tvari i kontinuirano visokih razina onečišćujućih tvari. To je djelomice posljedica neprovođenja zakonodavstva EU-a¹³. Trenutačno se kao prirodno rješenje razmatra korištenje dagnji, koje mogu brzo zaustaviti eutrofikaciju, obnoviti deoksigenirana „mrtva područja” i sekvestrirati ugljik jednako učinkovito kao šume na kopnu. Osim vanjskih pritisaka, važnu ulogu u smanjenju ribljih stokova u Baltičkom moru mogli bi imati i nedostaci u provedbi propisa EU-a o vaganju i evidentiranju ulova.

Četiri od deset ribolovnih stokova (zapadni stok haringe, oba stoka bakalara i stok lososa u glavnom bazenu) u Baltičkom moru više nisu ciljani stokovi i smiju se iskrcavati samo kao usputni ulov. Preostali ciljani ribolovni stokovi drugi su stokovi pelagičnih vrsta (papalina i haringa u središnjem Baltičkom moru, Botničkom zaljevu i Riškom zaljevu) i iverak zlatopjeg, za koje su utvrđena ograničenja ulova u skladu s MSY-jem, te losos u Botničkom zaljevu i Finskom zaljevu, za koji su utvrđena ograničenja ulova u skladu s predostrožnim pristupom.

Višegodišnji plan za Baltičko more¹⁴ nudi brojne instrumente za potporu oporavku bolesnih ribljih stokova, uključujući obustavu ciljanog ribolova, utvrđivanje TAC-ova ispod najviših savjetovanih razina, zabranu ribolova u razdoblju mriještenja i ograničavanje rekreacijskog

¹⁰ <https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/quality-status-reports/qsr-2023/indicator-assessments/changes-plankton-biomass-abundance/>.

¹¹ <https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/quality-status-reports/qsr-2023/indicator-assessments/changes-plankton-biomass-abundance/>.

¹² Izvješće HELCOM-a o stanju kvalitete za 2023. (HOLAS 3): <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2023/10/State-of-the-Baltic-Sea-2023.pdf>.

¹³ To se ponajprije odnosi na Direktivu o nitratima, Direktivu o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, Okvirnu direktivu o morskoj strategiji, Okvirnu direktivu u vodama, Direktivu o staništima, Direktivu o pticama, Okvirnu direktivu o otpadu, Direktivu o prostornom planiranjuorskog područja, Direktivu o plastici za jednokratnu uporabu i Uredbu o zajedničkoj ribarstvenoj politici te integriranu pomorsku politiku i zajedničku poljoprivrednu politiku.

¹⁴ Uredba (EU) 2016/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove bakalara, haringe i papaline u Baltičkom moru i za ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2187/2005 i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1098/2007 (SL L 191, 15.7.2016., str. 1.).

ribolova. Međutim, ako države članice u potpunosti ne primijene i ne provedu zakonodavstvo EU-a, riblji stokovi neće se oporaviti. U Ministarskoj izjavi s konferencije *Naš Baltik 2020*, izražena je predanost potpunoj provedbi zakonodavstva EU-a: od presudne je važnosti da se to i realizira¹⁵. Drugo izdanje konferencije *Naš Baltik* održano je 29. rujna 2023. i tim je povodom objavljeno izvješće o napretku u ispunjenju obveza preuzetih 2020.¹⁶

Da bi se prevladali učinci onečišćenja, eutrofikacije i klimatskih promjena na morske ekosustave, ribarstvo i akvakulturu, iznimno je važno djelovanje temeljiti na savjetima znanstvene zajednice. Znanost oblikovateljima politika omogućuje donošenje utemeljenih odluka i cjelovitu primjenu **pristupa upravljanju ribarstvom i akvakulturom temeljenog na ekosustavu**, što je jedno od ključnih načela ZRP-a i najbolji način za ostvarenje njegovih ciljeva.

Vode EU-a u **Atlantiku i Skagerraku/Kattegatu** izložene su manjim pritiscima na riblje stokove, a uvjeti u okolišu drukčiji su. U tim morskim bazenima 29 je ribljih stokova kojima EU održivo upravlja i za koje je ostvario pozitivne rezultate, uključujući povećanja TAC-ova za pet stokova u 2024. Ribari u Biskajskom zaljevu ulažu velik trud u dobro upravljanje ribljim stokovima, pa se ribarstvom već godinama upravlja u skladu s MSY-jem, kako je vidljivo iz izvješća STECF-a za 2022. Međutim, unatoč njihovu trudu ribolovne mogućnosti na tom području za 2024. znatno su smanjene zbog pravne obveze da ostanu na razinama MSY-ja.

EU sad dijeli većinu stokova s **obalnim državama u sjeveroistočnom Atlantiku**. Kad je riječ o više od 85 TAC-ova koje EU **dijeli s Ujedinjenom Kraljevinom**, EU i Ujedinjena Kraljevina dogovorili su TAC-ove za 2024. u skladu s najboljim znanstvenim savjetima, u roku utvrđenom u Sporazumu o trgovini i suradnji¹⁷. Većina TAC-ova za koje su bili dostupni savjeti utvrđena je na razini MSY-ja. Za 10 stokova Međunarodno vijeće za istraživanje mora (ICES) savjetovalo je nultu stopu ulova za 2024. Za njih devet EU i Ujedinjena Kraljevina dogovorili su da se za 2024. utvrde niski TAC-ovi za usputni ulov kako bi se spriječilo ograničavanje mješovitog ribolova, u skladu s pravnim okvirom EU-a. Za jedan stok EU i Ujedinjena Kraljevina dogovorili su se da će se TAC uz znanstveno praćenje za 2024. utvrditi u skladu sa savjetom ICES-a o tom TAC-u¹⁸.

Bolje upravljanje zajedničkim stokovima koje su EU i Ujedinjena Kraljevina dogovorili u okviru Posebnog odbora za ribarstvo, a posebno usklađivanje područja upravljanja s jedinicama za procjenu koje upotrebljava ICES, bili su ključni za poboljšanje održivog upravljanja zajedničkim stokovima i postizanje brzog i zadovoljavajućeg dogovora¹⁹.

¹⁵ https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf.

¹⁶ <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/2e76afa1-5695-11ee-9220-01aa75ed71a1>.

¹⁷ Sporazum o trgovini i suradnji između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, s druge strane (SL L 149, 30.4.2021., str. 10.).

¹⁸ Pisani zapisnik sa savjetovanja o ribarstvu između Ujedinjene Kraljevine i Europske unije za 2024.: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-12/2024-eu-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

¹⁹ Zapisnici sa sastanaka Posebnog odbora za ribarstvo: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation->

Za većinu stokova koje dijele **EU, Norveška i Ujedinjena Kraljevina** u Sjevernome moru zabilježena su pozitivna kretanja. EU, Norveška i Ujedinjena Kraljevina dogovorili su se da će se TAC-ovi za te stokove za 2024. utvrditi u skladu sa savjetom o MSY-ju. Dogovorili su se da će povećati TAC za bakalara, koji je zbog predostrožnosti utvrđen ispod razine iz savjeta o MSY-ju. TAC-ovi za druga dva stoka utvrđeni su ispod najviše vrijednosti MSY-ja jer dolaze u dodir s bakalarom u mješovitom ribolovu. TAC-ovi za haringu u Sjevernome moru utvrđeni su u skladu sa znanstvenim savjetima te su se strane dogovorile da će i dalje primjenjivati ograničenja ulova u Skagerraku i Kattegatu kako bi se ublažile posljedice za iscrpljeni stok haringe u zapadnom Baltiku. TAC-ovi za dva procijenjena **stoka kojima se bilateralno upravlja s Norveškom** u Skagerraku i Kattegatu utvrđeni su u skladu s MSY-jem ili savjetom utemeljenim na načelu predostrožnosti²⁰.

Kad je riječ o stokovima skuše, ugotice pučinke i atlantsko-skandinavske haringe, **široko rasprostranjenima** u sjeveroistočnom Atlantiku²¹, obalne države²² dogovorile su se da će se ukupni TAC-ovi za 2024. utvrditi na razini MSY-ja. Međutim, zbog nepostizanja dogovora o raspodjeli i jednostranih mjera nekih strana, uključujući prekomjerne međugodišnje prijenose, zbroj kvota obalnih država i strana koje se bave ribolovom i dalje premašuje ukupne dogovorene TAC-ove. To dodatno narušava održivost tih stokova, usporava napredak u dogovorima obalnih država te općenito otežava suradnju u okviru tih foruma. EU se i dalje zalaže za pronalazak održivog rješenja u raspravama o haringi. Nastavlja aktivno sudjelovati u raspravama s drugim obalnim državama i stranama koje se bave ribolovom radi postizanja novih sveobuhvatnih dogovora o raspodjeli za održivo upravljanje stokovima.

Sredozemno i Crno more područja su mješovitog ribolova, u kojima se brojni stokovi dijele s trećim zemljama. Stopa ribolovne smrtnosti za neke se stokove približila održivoj razini. U 2021. 26 stokova doseglo je razinu F_{MSY} -ja ili niže razine, ali 38 stokova i dalje se lovi iznad održivih razina. Treba nastaviti provoditi mjere kako bi se ribolov smanjio na razinu MSY-ja. Kako bi ostvarile taj cilj, države moraju primjenjivati višegodišnji plan za zapadno Sredozemno more²³ i strategiju Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) za razdoblje do 2030.²⁴ Ribolovne mogućnosti za 2024. u skladu su s opsežnim skupom mjera donesenih uredbom o ribolovnim mogućnostima za 2023. za provedbu višegodišnjeg plana za zapadno Sredozemno more.

[agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement/specialised-committee-fisheries_en](#).

²⁰ Zapisnik o zaključenju savjetovanja o ribarstvu između Norveške i Europske unije o regulaciji ribolova u Skagerraku i Kattegatu za 2024.: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/document/download/675ccb20-4b1c-456e-b13c-8e7b853002e3_en?filename=2023-12-08-EU-NO-Skagerrak-Agreed-Record-2024.pdf.

²¹ <https://www.ices.dk/community/groups/pages/wgwide.aspx>, Radna skupina za široko rasprostranjene stokove (WGWISE) prikuplja i analizira podatke o velikim stokovima pelagičnih vrsta te o drugim široko rasprostranjenim i vrlo migratornim vrstama.

²² Obalne države u sjeveroistočnom Atlantiku koje upravljaju tim stokovima su države članice Europske unije, Ujedinjena Kraljevina, Norveška, Island, Farski Otoci, Grenland i Ruska Federacija.

²³ Uredba (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o uspostavi višegodišnjeg plana za ribarstvo koje iskorištava pridnene stokove u zapadnom Sredozemnome moru i izmjeni Uredbe (EU) br. 508/2014, (SL L 172, 26.6.2019., str. 1.).

²⁴ Strategija GFCM-a za održivo ribarstvo i akvakulturu u Sredozemnom i Crnome moru za razdoblje do 2030.: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/cb7562en>.

U prijelaznoj fazi višegodišnjeg plana za **zapadno Sredozemno more** i da bi se ostvario cilj MSY-ja do 2025., za ribolovne mogućnosti za 2024.²⁵ primjenjuje se **integrirani pristup**. Taj se pristup temelji na instrumentima za upravljanje i uspostavi mehanizma naknada kojim se države potiču da koriste selektivnije alate i zabrane ribolov na određenim područjima. Države članice potiču se da nastave primjenjivati taj mehanizam. Vijeće je odredilo i maksimalna ograničenja ulova za 2024. za dubinske kozice koje su najviše prelovljene i zadržalo ograničenja za ribolov plovila s parangalima.

Intenzivan rad u okviru **GFCM-a**, koji EU podržava svojim dosljednim stajalištima u regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom, doveo je do donošenja bitnih odluka. Donesena su dva višegodišnja plana upravljanja, utvrđena su maksimalna ograničenja ulova za lampugu u Sredozemnom moru, objedinjene su mjere upravljanja za jegulju u svim staništima u Sredozemnom moru (uključujući slatke vode) i donesene su dodatne mjere za smanjenje ribolovne smrtnosti juvenilne jegulje.

GFCM je nastavio primjenjivati i dva dugoročna plana upravljanja za Jadransko more kako bi se postigli visoki dugoročni prinosi u skladu s MSY-jem. Za nastavak provedbe višegodišnjeg plana za male pelagične vrste GFCM je za 2024. utvrdio niža ograničenja ulova za inćune i srdele te zamrzavanje kapaciteta za pelagijske kočarice i plivaričare. Kad je riječ o višegodišnjem planu za pridnene stokove u Jadranskome moru, GFCM je utvrdio ograničenje maksimalnog ribolovnog napora za pridnene kočarice i kočarice s gredom kako bi se do 2026. postigao cilj MSY-ja za svih pet ključnih stokova (oslić, škamp, list, dubinska kozica i trlja blatarica). U okviru četiri višegodišnja plana za upravljanje dubinskom kozicom u Jonskome moru, Levantskome moru i Sicilijanskom prolazu utvrđena su niža ograničenja ulova (uključujući upravljanje naporom za oslića). GFCM je odredio ograničenja izlova za crvenog koralja. Za Crno more utvrđeni su TAC za romba kvrgaša u okviru plana GFCM-a i autonomna kvota EU-a za papalinu.

EU je postigao dogovor o mjerama za **jegulju²⁶ u morskim i susjednim bočatim vodama sjeveroistočnog Atlantika (uključujući Baltičko more)** te nastavio primjenjivati šestomjesečnu zabranu ribolova. Dogovoreno je i razdoblje zabrane ribolova koje se podudara s migracijom juvenilne jegulje kako bi se zaštitilo odrasle jegulje dok se kreću između mora i rijeka. Provedba tih mjera pojačano će se pratiti tijekom 2024. Komisija će nastaviti pratiti napredak u provedbi mjera iz zajedničke deklaracije²⁷ o jačanju oporavka jegulje, koju su potpisale Komisija i neke države članice²⁸.

²⁵ Uredba Vijeća (EU) 2024/259 od 10. siječnja 2024. o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2024. za određene riblje stokove i skupine ribljih stokova koje se primjenjuju u Sredozemnom i Crnome moru (SL L, 2024/259, 11.1.2024.).

²⁶ Članak 13. Uredbe (EU) 2024/257.

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5374-2023-ADD-1-REV-1/hr/pdf>.

²⁸ Austrija, Cipar, Češka, Estonija, Finska, Grčka, Hrvatska, Irska, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Njemačka, Portugal, Rumunjska, Slovačka.

3. STANJE FLOTE UNIJE

Države članice moraju držati flote na razini ispod nacionalnih gornjih granica za kapacitet plovila (u smislu bruto tonaže i snage motora (kW)). Države članice koje imaju segmente flote s dokazanom neravnotežom dužne su donijeti akcijske planove u kojima se utvrđuju ciljevi prilagodbe i instrumenti za uspostavu ravnoteže, s jasnim vremenskim okvirom za provedbu. Kapacitet povučen korištenjem javne pomoći ne smije se nadomjestiti²⁹.

Od 2022. broj plovila, bruto tonaža i snaga motora smanjili su se za 0,44 %, 0,52 % odnosno 0,10 %. Stoga je 31. prosinca 2023. registrirana flota EU-a³⁰ obuhvaćala 71 608 plovila, s bruto tonažom od 1 305 115 i snagom motora od 5 226 554 kW.

Države članice u svojim su izvješćima iz 2023. navele da su veličine njihovih flota ispod gornjih granica i da ispunjavaju zahtjeve iz članka 22. Uredbe o ZRP-u. Međutim, i dalje postoje sumnje u točnost i pouzdanost podataka na kojima se temelje nacionalna izvješća i točnost akcijskih planova država članica. Neke države članice smatraju da ne trebaju podnijeti akcijski plan iako su pokazatelji za neke segmente njihove flote „crveni”³¹, odnosno upućuju na neravnotežu segmenata.

Za procjenu ravnoteže flote primjenjuje se više parametara. Na primjer, neprofitabilni ili slabo korišteni segmenti flote mogu upućivati na to da su ti segmenti flote često ili trajno na vezu i neaktivni. Slično tomu, ako mnogo plovila provodi manje vremena u ribolovu nego što bi moglo, dotični je segment flote možda prevelik za raspoložive resurse na koje se plovila oslanjaju.

Još nedostaju podaci za cjelovitu procjenu ravnoteže nekoliko segmenata. Države članice pozivaju se da ulože dodatni trud u prikupljanje podataka, posebno za područja za koja nije dostupno mnogo podataka, kao što su najudaljenije regije. U tu svrhu Komisija radi na donošenju posebnih smjernica za ocjenu ravnoteže određenih segmenata flote u najudaljenijim regijama, u kojima će se uvesti alternativne metode za pripremu određenih pokazatelja za ocjenu ravnoteže. U Komunikaciji o ZRP-u iz 2023.³² Komisija je pozvala države članice da transparentnije i fleksibilnije upravljaju svojim ribolovnim kapacitetom te da razmotre preraspodjelu neiskorištenog kapaciteta za strukturna ulaganja u plovila. Za segmente flote koji nisu uravnoteženi države članice dužne su u okviru nacionalnih izvješća o floti pripremiti nove ili ažurirati postojeće akcijske planove.

²⁹ Članak 22. Uredbe o ZRP-u (Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ).

³⁰ Uključujući flotu koja se bavi ribarstvom u najudaljenijim regijama.

³¹ „Crveni” pokazatelji znače da segmenti flote nisu uravnoteženi s ribolovnim mogućnostima. „Zeleni” pokazatelj znači da je segment flote u ravnoteži s ribolovnim mogućnostima.

³² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – Zajednička ribarstvena politika danas i sutra: Pakt za ribarstvo za održivo, inovativno, na znanosti utemeljeno i uključivo upravljanje ribarstvom, COM(2023) 103 final.

4. SOCIOEKONOMSKI REZULTATI

Nakon što su cijene goriva dosegnule vrhunac od 1,2 EUR po litri u 2022., postupno su se smanjile na 0,8 – 0,9 EUR po litri u prvom tromjesečju 2024. Uz sadašnje cijene može se očekivati da će ribarska flota EU-a ostvariti bruto dodanu vrijednost od približno 2,5 milijardi EUR, pokriti svoje operativne troškove te održati radna mjesta i plaće za oko 122 000 ribara. To je znatno poboljšanje u odnosu na 2022., kad većina ribarskih flota EU-a nije mogla pokriti svoje operativne troškove.

Iako se očekuje da će većina nacionalnih flota 2024. biti profitabilna, socioekonomska analiza ukazuje na to da će neki segmenti flote biti izloženi teškim uvjetima, posebno ako ovise o prelovljenim stokovima i upotrebljavaju energetske intenzivne ribolovne alate. S druge strane, segmenti flote koji ovise o održivo iskorištavanjem stokovima i koji su povećali svoju energetske učinkovitost obično ostvaruju bolje rezultate i isplaćuju više plaće svojim posadama. To pokazuje važne socioekonomske koristi koje očuvanje stokova i energetske učinkovitost imaju za ribarske flote EU-a.

Iako su se cijene goriva smanjile, energija je 2024. i dalje jedna od najvećih troškovnih stavki za ribarsku flotu EU-a. Ta je osjetljivost posljedica velike potrošnje energije i velike ovisnosti o fosilnim gorivima u brojnim flotama. Zato je Komisija u Komunikaciji o energetske tranziciji sektora ribarstva i akvakulture EU-a³³ predložila nekoliko mjera kojima ribarske flote EU-a mogu ubrzati energetske tranziciju i ostvariti cilj klimatske neutralnosti do 2050. Primjerice, predložila je uspostavu Partnerstva za energetske tranziciju za sektore ribarstva i akvakulture EU-a³⁴ te izradu vodiča za dionike i države članice o tome kako najbolje iskoristiti Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPPA) i druge postojeće fondove EU-a za potporu energetske tranziciji.

5. OBVEZA ISKRCAVANJA

Obveza iskrcavanja jedan je od osnovnih elemenata ZRP-a. Cilj je postići održivo iskorištavanje morskih bioloških resursa i povećati selektivni ribolov da ne bi ni dolazilo do neželjenog ulova te da bi se napustila praksa odbacivanja ulova.

Međutim, države članice uglavnom primjenjuju tradicionalne tehnike praćenja, kao što su inspeksijski pregledi na moru, inspeksijski pregledi pri iskrcavanju i nadzor iz zraka. Te tehnike same po sebi nisu dostatne za rješavanje problema nezakonitog odbacivanja ulova tijekom ribolova na moru³⁵ i doista ima naznaka o nezakonitom i nedokumentiranom odbacivanju.

³³ COM(2023) 100 final (eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0100)

³⁴ [Partnerstvo za energetske tranziciju – Europska komisija \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0100).

³⁵ Nekoliko je država članica pristalo sudjelovati u pilot-projektu za daljinsko elektroničko praćenje koji koordinira EFCA, a čiji je cilj utvrditi najbolje prakse u području kontrola daljinskim elektroničkim praćenjem (u projektu sudjeluje jedno ili dva plovila po državi članici). Danska primjenjuje daljinsko elektroničko praćenje za flotu koja lovi škampe u Kattegatu, a Nizozemska provodi program potpuno dokumentiranog ribolova na nekoliko plovila u Sjevernome moru. Nijedan od tih projekata ne koristi se za potrebe kontrole i provedbe.

Europski parlament i Vijeće donijeli su 22. studenog 2023. nova pravila EU-a za kontrolu, koja će doprinijeti učinkovitom praćenju poštovanja obveze iskrcavanja³⁶. Među ostalim, uvedena je obveza za veća plovila, za koja postoji visok rizik od nepoštovanja obveze iskrcavanja, da najkasnije do 10. siječnja 2028. ugrade sustave daljinskog elektroničkog praćenja, uključujući sustave nadzornih kamera. Međutim, prema tim novim pravilima upotreba kamera na plovilima čija je duljina preko svega manja od 18 metara nije obvezna. Stoga je potrebno istražiti kako će se ta plovila kontrolirati i kako će se osigurati poštovanje obveze iskrcavanja za brojna plovila u floti EU-a kraća od 18 metara i za plovila koja se ne smatraju plovilima „visokog rizika”.

Točno evidentiranje ulova iznimno je važno za procjenu stokova jer znanstvenici podatke prijavljene u očevidnicima i prikupljene na temelju okvira za prikupljanje podataka³⁷ koriste kao osnovu za znanstvene savjete. Kako je istaknuto u Komunikaciji o ZRP-u iz 2023.³⁸, točnost podataka od ključne je važnosti i za evaluacije koje Komisiji pomažu pri donošenju odluke o tome treba li određene mjere EU-a produljiti ili prilagoditi.

U skladu s obvezom iskrcavanja potrebno je osigurati i „detaljnu i točnu dokumentaciju za sve izlaske u ribolov”³⁹ i da se izlovi „količinski oduzimaju od kvota gdje je to potrebno”⁴⁰. Vaganje i evidentiranje iskrcanog ulova nužni su za praćenje iskorištenosti kvota i ključni za uspješno upravljanje ribarstvom. Višegodišnje provjere koje je provela Komisija pokazale su da države članice nisu uvijek uspjele osigurati da se ulov važe u skladu s pravilima EU-a te da se često u znatnoj mjeri pogrešno evidentiraju stvarno iskrcane količine.

Dionici nastoje riješiti te probleme. Zahvaljujući istraživačkim projektima i suradnji znanstvenika i ribara stečene su važne spoznaje o selektivnijim ribolovnim metodama i alatima te o upravljanju odbačenim ulovom u skladu s pravilima o obvezi iskrcavanja. U okviru Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) i EFPPA-e pruža se financijska potpora za provedbu obveze iskrcavanja, uz visoku stopu javne potpore. Na kraju 2023.⁴¹ države članice odabrale su 302 operacije, za koje su iz EFPPA-e izdvojena ukupno 58,2 milijuna EUR za provedbu obveze iskrcavanja. Većinom operacija nastojalo se povećati

³⁶ Uredba (EU) 2023/2842 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. studenog 2023. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 i o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006 i (EZ) br. 1005/2008 te uredbi (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 i (EU) 2019/473 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu kontrole ribarstva (SL L, 2023/2842, 20.12.2023.).

³⁷ Uredba (EU) 2017/1004 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o uspostavi okvira Unije za prikupljanje i upotrebu podataka u sektoru ribarstva te upravljanje njima i potporu za znanstveno savjetovanje u vezi sa zajedničkom ribarstvenom politikom, i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 199/2008 (SL L 157, 20.6.2017., str. 1.).

³⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – Zajednička ribarstvena politika danas i sutra: Pakt za ribarstvo za održivo, inovativno, na znanosti utemeljeno i uključivo upravljanje ribarstvom, COM(2023) 103 final.

³⁹ Članak 15. stavak 13. Uredbe (EU) 1380/2013 Europskog Parlamenta i Vijeća.

⁴⁰ Članak 15. stavak 1. Uredbe (EU) 1380/2013 Europskog Parlamenta i Vijeća.

⁴¹ Izvješće o provedbi EFPPA-e za 2023., publikacija Glavne uprave za pomorstvo i ribarstvo (u pripremi).

dodanu vrijednost ili kvalitetu neželjenog ulova⁴², smanjiti učinak ribolova na morski okoliš i eliminirati odbačeni ulov⁴³.

Pet godina nakon što je obveza iskrcavanja u potpunosti stupila na snagu, za njezinu provedbu potrebno je učiniti mnogo više od onoga što je dosad učinjeno. Komisija je u siječnju 2024. pokrenula studiju koja će biti osnova za ocjenu provedbe obveze iskrcavanja. U okviru te studije prikupit će se dokazi za procjenu provedbe obveze iskrcavanja i razloga za takvu provedbu.

6. GLAVNE PORUKE I SMJERNICE ZA PRIJEDLOGE O RIBOLOVNIM MOGUĆNOSTIMA ZA 2024.

6.1. Ključne faze u utvrđivanju budućih ribolovnih mogućnosti

U pripremi prijedloga o ribolovnim mogućnostima za 2025. Komisija će uzeti u obzir nalaze iz presude Suda od 11. siječnja 2024. u predmetu C-330/22⁴⁴. Prijedloge će temeljiti i na znanstvenim savjetima koje su izdali ICES i STECF, što uključuje razmatranja o ekosustavima, ako su iznesena u znanstvenim savjetima, na odlukama donesenima tijekom međunarodnih pregovora s trećim zemljama, na odlukama regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom i na socioekonomskoj analizi te na stupanju na snagu trajne faze višegodišnjeg plana za zapadno Sredozemno more od siječnja 2025.

Komisija će svojim prijedlozima obuhvatiti što veći broj stokova, ovisno o dostupnosti i vremenu dobivanja znanstvenih savjeta.

Komisija poziva države članice i dionike da razmotre znanstvene savjete čim oni postanu javno dostupni. Dionici mogu dostaviti povratne informacije ili preporuke preko savjetodavnih vijeća, nacionalnih tijela i samostalno Komisiji.

Komisija će od listopada provoditi savjetovanja s Ujedinjenom Kraljevinom, Norveškom i drugim obalnim državama. Cilj je pravodobno zaključiti pregovore kako bi se ishod savjetovanja mogao uključiti u rasprave Vijeća za poljoprivredu i ribarstvo u prosincu 2024.

Komisija će, uz utvrđivanje ribolovnih mogućnosti, cijele godine raditi na postizanju dogovora o raspodjeli široko rasprostranjenih stokova s trećim zemljama s kojima ti dogovori ne postoje, kako bi se zajamčilo održivo iskorištavanje zajedničkih stokova.

6.2. Utvrđivanje ribolovnih mogućnosti po morskim bazenima

Za stokove u **Baltičkome moru, Skagerraku/Kattegatu i Atlantskom oceanu** kojima upravlja samo EU Komisija će predložiti TAC-ove i kvote u skladu s MSY-jem kad

⁴² Članak 42. Uredbe o EFPR-u.

⁴³ Članci 38. i 39. Uredbe o EFPR-u.

⁴⁴ Presuda od 11. siječnja 2024., *Friends of the Irish Environment (Possibilités de pêche supérieures à zéro)*, C-330/22, EU:C:2024:19. U presudi se ocjenjuje valjanost Uredbe Vijeća (EU) 2020/123 o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2020. za određene riblje stokove i skupine ribljih stokova, u vezi s člancima 9., 10., 15. i 16. Uredbe 1380/2013 i člancima od 1. do 5. te člancima 8. i 10. Uredbe (EU) 2019/472.

relevantni savjeti postanu dostupni. Ako planovi upravljanja dopuštaju određenu fleksibilnost pri određivanju ograničenja ulova, Komisija može predložiti primjenu gornjeg raspona MSY-ja za zdrave stokove, pod uvjetom da se u znanstvenim savjetima to smatra potrebnim radi ostvarenja ciljeva iz višegodišnjih planova, posebno za mješoviti ribolov. Ako se biomasa toliko smanjila da je ispod sigurnih bioloških granica, Komisija će predložiti mjere za obnovu stokova i uključivanje korektivnih mjera, kako je navedeno u svakom višegodišnjem planu. Te mjere bit će ponajprije usmjerene na dobivanje potpunog znanstvenog savjeta o MSY-ju za druge ključne stokove u što kraćem roku.

Komisija će prema potrebi oduzeti izuzeća *de minimis* ili izuzeća na temelju visoke stope preživljavanja od savjeta ICES-a. Komisija će ocijeniti i napredak država članica u provedbi postojećih mjera za smanjenje usputnog ulova koje su donesene zajedno s TAC-ovima namijenjenima isključivo za neizbježan usputni ulov radi ublažavanja potencijalnih situacija uskog grla.

U mjeri u kojoj to bude moguće Komisija će nastaviti s prelaskom na sustav višegodišnjih TAC-ova namijenjenih za stokove kojima EU upravlja samostalno. Za dva stoka kojima EU upravlja samostalno utvrđeni su višegodišnji TAC-ovi za 2024. i 2025. To će povećati učinkovitost i predvidljivost za sektor ribarstva u EU-u u pogledu stokova odabranih u bliskoj suradnji s državama članicama, dionicima i ICES-om. Od država članica traži se da navedu popis prioritetnih stokova za koje preporučuju dvogodišnje TAC-ove. Nakon ocjene Komisija će zatražiti od ICES-a da procijeni utvrđene stokove:

- i. u odnosu na kriterije za višegodišnje savjete ICES-a;
- ii. s obzirom na izvedivost višegodišnjih savjeta; i
- iii. s obzirom na moguće posljedice tih višegodišnjih savjeta.

Kad je riječ o zajedničkim stokovima kojima upravlja s **Ujedinjenom Kraljevinom, Norveškom i drugim obalnim državama**, EU će primjenjivati isti pristup kao za stokove kojima upravlja samostalno. Svoje stajalište temeljit će na najboljim raspoloživim znanstvenim savjetima radi utvrđivanja ribolovnih mogućnosti u skladu s razinama MSY-ja i, prema potrebi, pregovaranja o mjerama očuvanja s Ujedinjenom Kraljevinom, Norveškom i drugim obalnim državama. EU će nastaviti surađivati s Ujedinjenom Kraljevinom na zajedničkim obvezama preuzetima u okviru Posebnog odbora za ribarstvo te s Ujedinjenom Kraljevinom i Norveškom na ispunjenju trilateralnih obveza za postizanje održivog ribarstva i upravljanje zajedničkim stokovima. EU je i dalje predan postizanju održivih, uravnoteženih i sveobuhvatnih dogovora o raspodjeli široko rasprostranjenih stokova kojima upravlja s drugim obalnim državama.

Kad je riječ o **Sredozemnom i Crnome moru**, prijeko je potrebno da države članice nastoje ostvariti ciljeve iz višegodišnjeg plana EU-a za zapadno Sredozemno more i planove GFCM-a u skladu sa strategijom za razdoblje do 2030. Komisija potiče države članice da provedu prateće mjere u okviru programâ EFPR-a. Prijelazna faza višegodišnjeg plana EU-a za zapadno Sredozemno more završit će 1. siječnja 2025. te će plan tada ući u fazu potpune provedbe. To znači da bi se rasponi F_{MSY} -ja iz višegodišnjeg plana mogli iskoristiti, ako su stokovi iznad zaštitnih referentnih točaka, za provedbu fleksibilnih mjera u mješovitom

ribolovu. Prijedlog o ribolovnim mogućnostima trebao bi uključivati dostupne instrumente za upravljanje, raspone F_{MSY} -ja i mehanizam naknada za poboljšanje selektivnosti alata i područja zabrane ribolova. STECF svake godine ocjenjuje napredak u provedbi višegodišnjeg plana. Komisija je uz to započela s radom na svakom aspektu održivosti te u srpnju 2024. namjerava objaviti izvješće o učinku višegodišnjeg plana za Sredozemno more na predmetne stokove i ribarstvo.

Upravljanje zajedničkim stokovima potrebno je i kako bi se zajamčila održivost ribarstva u međunarodnim vodama te osigurali jednaki uvjeti u Sredozemnom i Crnome moru. Stoga će prijedlog o ribolovnim mogućnostima za 2025. obuhvaćati postojeće mjere GFCM-a i dodatne mjere koje se trebaju donijeti na godišnjem zasjedanju GFCM-a u studenom, uključujući važne mjere za provedbu višegodišnjih planova za male pelagične vrste i pridnene vrste u Jadranu, dugoročne mjere za jegulju i crvenog koralja. Za crnomorske vrste Komisija će, u skladu s mjerama koje se trebaju donijeti na godišnjem zasjedanju GFCM-a, predložiti TAC-ove i kvote za romba kvrgaša i papalinu na temelju rezultata pilot-studija i istraživačkih programa GFCM-a.

Napredak postignut u Sredozemnom i Crnome moru mora se nastaviti i ubrzati, na temelju ishoda konferencije GFCM-a na visokoj razini održane u listopadu 2023. i Foruma o ribarstvu za 2024. Treba se posebno usredotočiti na sastanak na vrhu GFCM-a/FAO-a o malom ribolovu (srpanj 2024.) i Regionalnu konferenciju o akvakulturi (prosinac 2024.). To će biti važne prekretnice u procesu pripreme sljedeće Ministarske deklaracije MedFish4Ever za sljedeću ministarsku konferenciju 2026. Sve države članice moraju nastaviti raditi na postizanju održivosti ribljih stokova jer se na tome temelji otpornost sektora ribarstva i zaštita ekosustava u tim morskim bazenima.

Hitno je potrebno poboljšati zaštitu **jegulje**. Komisija ponovno poziva države članice da, osim pomnog praćenja provedbe ribolovnih mogućnosti za 2024. i procjene mjera za morske vode za 2025., u okviru akcijskog plana EU-a za morske ekosustave ažuriraju svoje planove upravljanja jeguljom u skladu s Uredbom o jegulji⁴⁵ i sa svojim pravnim obvezama na temelju prava EU-a u području okoliša. Važno je pojačati mjere u unutarnjim vodama kako bi se stvorili jednaki uvjeti jer je stopa smrtnosti jegulje u unutarnjim vodama znatna i potrebne su hitne korektivne mjere. Kako bi olakšala taj dijalog i proces, Komisija je 24. travnja 2024. organizirala tehničku radionicu o upravljanju jeguljom u kontekstu akcijskog plana za morske ekosustave. GFCM trenutačno radi na budućim dugoročnim mjerama za jegulju koje obuhvaćaju sva staništa, uključujući unutarnje vode.

7. ZAKLJUČAK

Ukupna održivost ribarstva EU-a dodatno se poboljšala 2023. zahvaljujući kontinuiranom provođenju mjera. To se posebno odnosi na vode EU-a u Atlantiku. Međutim, stanje u Baltičkome moru i dalje je iznimno zabrinjavajuće jer se populacije prethodno važnih komercijalnih stokova i dalje smanjuju zbog raznih pritisaka. Kad je riječ o Sredozemnom i

⁴⁵ Uredba Vijeća (EZ) br. 1100/2007 od 18. rujna 2007. o uvođenju mjera za obnavljanje stoka europske jegulje.

Crnome moru, unatoč nedavnim poboljšanjima stanja nekih stokova, za rješavanje problema potrebne su odlučnije mjere i veća predanost.

Klimatske promjene utječu na ljudske aktivnosti i intenzitet pritisaka te na odnose između tih čimbenika. Kako bi se smanjili pritisci na riblje stokove, bitno je da države članice u potpunosti provode zakonodavstvo EU-a i da svi dionici poduzmu usklađene mjere za smanjenje pritiska na riblje stokove. EU se bori protiv onečišćenja mora nizom zakonodavnih inicijativa i inicijativa politike u okviru šireg akcijskog plana za postizanje nulte stope onečišćenja⁴⁶.

Komisijinim prijedlozima o ribolovnim mogućnostima za 2025. nastojat će se omogućiti oporavak stokova i konsolidacija ribljih stokova koji su dosegli održive razine te povećati otpornost ribara.

Uspješan sektor ribarstva od ključne je važnosti za očuvanje europskih obalnih zajednica i za upravljanje prelaskom na održivije prehrambene sustave. Kako je navedeno u paketu za ribarstvo i oceane, izuzetno je važno da se zajedno zalažemo kako bismo svoja morska područja i europsko ribarstvo pripremili za buduće izazove.

Komisija poziva države članice, savjetodavna vijeća, dionike i javnost da do 31. kolovoza 2024. dostave povratne informacije o ovoj Komunikaciji.

⁴⁶ Te mjere uključuju utvrđivanje ograničenja za morski otpad, podvodnu buku, hranjive tvari i onečišćujuće tvari u skladu s Okvirnom direktivom o morskoj strategiji te provedbene mjere za njihovo postizanje. Vidjeti COM(2021) 400 final.

PLANIRANI PROGRAM RADA⁴⁷

Kada	Što
Svibanj – studeni 2024.	ICES-ovi znanstveni savjeti
Lipanj – kraj kolovoza 2024.	Javno savjetovanje o Komunikaciji
Kraj kolovoza 2024.	Donošenje prijedloga Komisije o ribolovnim mogućnostima za Baltičko more
Sredina rujna 2024.	Donošenje prijedloga Komisije o ribolovnim mogućnostima za Sredozemno i Crno more
Listopad – prosinac 2024.	Godišnja savjetovanja o ribolovnim mogućnostima sa stranama u sjeveroistočnom Atlantiku
Listopad 2024.	Sastanak Vijeća o ribolovnim mogućnostima za Baltičko more Savjetovanja s obalnim državama o široko rasprostranjenim stokovima u sjeveroistočnom Atlantiku
Kraj listopada 2024.	Donošenje prijedloga Komisije o ribolovnim mogućnostima za Atlantik/Sjeverno more
4. – 8. studenog 2024.	Godišnje zasjedanje GFCM-a
12. – 15. studenog 2024.	Godišnji sastanak NEAFC-a
1. prosinca 2024.	STECF-ova procjena stokova i savjeti o upravljanju
Prosinac 2024.	Sastanak Vijeća o ribolovnim mogućnostima za Atlantik/Sjeverno more Sastanak Vijeća o ribolovnim mogućnostima za Sredozemno i Crno more

⁴⁷ Za stokove kojima se upravlja u okviru RFMO-a u vodama Unije i određenim vodama izvan Unije ribolovne mogućnosti utvrđuju se nakon godišnjeg sastanka RFMO-a u okviru revizije uredbe Vijeća o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti.